

ΤΟΥ GIUSEPPE VERDI

Βέβαια ο «Oberto» δὲ χάλασε κόσμο, ἔιχε όμως μιά άρατα έπιτυχία.

Ὁ Merelli μπόρεσε μάλιστα νά δώσει μερικές παραστάσεις ἐξῶς ἀπ' τή σειρά τῶν συνδρομητῶν. Τά ὄνόματα τῶν τραγουδιστῶν ἦταν τώρα: Marini (μέτζο σοπράνο), Salvi (τενόρος), Marini (μπασοίος). Ἡμουν ὑποχρεωμένος, όπως τὸ ξανάπα νά ἀλλάξω λίγο τή μουσική μου γιά νά τήν ταιριάζω στίς φωνές τῶν νέων καλλιτεχνῶν. Ἐπρόθεσα κ' ἕνα νέο κουαρτέτο, πού ὁ Merelli ἔκρινε πὸς τὸ ἀπαίτοῦσε ἡ δραματική πλοκή καί πού ἔγραψε τοὺς στίχους του ὁ Solera. Τὸ κουαρτέτο αὐτὸ ἐβγήκε ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα νοῦμερα τῆς παρτιτούρας μου.

Τότε μοῦ ἔκαμε ὁ Merelli μιά, γιά κείνους τοὺς καιρούς, ἐξαιρετικά εὐνοϊκή πρόταση. Μοῦ πρόσφερε ἕνα συμβόλαιο πού θά μὲ ὑποχρέωνε νά γράψω τρεῖς ὅπερες, κάθε ὀχτῶ μῆνες μιά, καί πού θά τίς ἀνέβαζε ἔτσι στὴ Scala ἔτσι στὴν Αὐτοκρατορική Ὅπερα τῆς Βιέννης (τοῦ Kaerthnerstor) πού ἦταν ἐπίσης διευθυντής της.

Ἐδέχθηκα ἀμέσως καί ὁ Merelli, πού ἔφυγε σὲ λίγο γιά τὴ Βιέννη ἔδωσε ἐντολή στὸν ποιητὴ Rossi νά γράψῃ ἕνα λιμπρέττο γιά μὲ. Αὐτὸ ἦταν τὸ κείμενο τοῦ «Il Proscritto». (Τὸ ἐτόνισε ἀργότερα ὁ Nicolai.).

Ἡ ποίηση δὲ μοῦ ἄρεσε καί πολὺ καί δὲν εἶχα ἀρχίσει τὴν δουλειά ὅταν ὁ Merelli, πού εἶχε ξαναγαυρίσει στίς ἀρχές τοῦ 1849, μοῦ ἐβήλωσε πῶς, γιά νά μπορέσω νά διαμορφώσω τὸ ρεπερτόριό του, τοῦ ἦταν ἀπαραίτητη μιά κωμική ὄπερα γιά τὸ φθινόπωρο. Θὰ μοῦ εὑρίσκε ἀμέσως ἕνα κείμενο κι ἂς ὀθίνα πρὸς τὸ παρόν κατὰ μέρος τὸ «Il Proscritto».

Βέβαια νά πῶ ὅχι δὲν μποροῦσα καί ὁ Merelli μοῦ ἔφερε μιά στοίβα ἀπὸ λιμπρέττα τοῦ Romani πού, ἡ γιαιαί δὲν εἶχαν ἔπιτυχία ἢ, ὁ Θεὸς ἔξερε γιά ποιούς ἄλλους λόγους, ἦταν ἐξασμαμένα καί νεκρά. «Ἄλλὰ, ὅσο κι ἂν τὰ διάβαζα καί τὰ ξαναδιάβαζα μ' εὐσυνειδησία, δὲ μπορούσα νά βρῶ κανένα πού νά μ' ἀρέσῃ.

Ἐπειδὴ όμως ἡ δουλειά ἦταν βιαστική, ἔπρεπε χωρὶς νὰ τὸ πολυσοφιστῶ τὸ κείμενο πού μοῦ φάνηκε τὸ λιγότερο ἄβλοκο. Ὁ τίτλος «Il finto Stanislao» ἄλλαξε ἀργότερα καί γίνθηκε «Un giorno di Regno».

Αὐτὸν τὸν καιρὸ ἔκατοῦσα μὲ τὴν οικογένειά μου, τὴ νέα μου γυναίκα Margheri Barezzi καί τὰ δύο μικρὰ παιδιὰ μου, σὲ μιά στενόχωρη φωλιχὴ κατοικία κοντὰ στὴν Porta Ticinese. Δὲν εἶχα καλὰ ἀρχίσει τὴ δουλιὰ πού ἀρρώστησα βαρειά ἀπὸ μιά λαρυγγίτιδα καί δὲν μπορούσα νά σηκωθῶ ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Βρισκόμουν στὴν ἀνάφρωση θὰν ἔφανον θυμῆθηκα

ὅτι σὲ τρεῖς ἡμέρες ἦμουν ὑποχρεωμένος νά πληρῶσω πενήντα σκούδα.

Ἄν καί, γιά τίς συνθήκες τίς δικές μου βέβαια, τὰ χρήματα ἦταν πολλά, τὸ πράγμα δὲ θὰ εἶχε κανέναν κίνδυνο ἂν δὲ μὲ εἶχαν ἡ ἀρρώστεια κι ὁ πόνος ἐμποδίζοι νά φροντίσω ἐγκαίρως.

Ἐξ αἰτίας όμως τῆς ἄθλας συγκοινωνίας μὲ τὸ Busseto (μόνο δύο φορές τὴ βδομάδα εἶχε τότε ταχυδρομεῖο) μοῦ ἦταν ἀδύνατο νά παρακαλέσω τὸν πεθερὸ μου νά μὲ βοηθήσῃ ἐγκαίρως δὲν ἤθελα όμως μὲ κανέναν τρόπο νά μὴ πληρῶσω στὴν ἄρα του τὸ νοίκι.

Ἐτοί ὅσο κι' αὐτὸ ἦταν δυσἄρεστο ἔπρεπε νά καταφύγω σὲ τρίτο πρόσωπο καί μὲ κόπο ἀποφάσισα νά παρακαλέσω τὸ μηχανικό Pasetti νὰ ζητήσῃ ἐκ μέρους μου ἀπὸ τὸ Merelli τὰ πενήντα ἀλλάρα σάν προκαταβολὴ ἢ σὰ δάνειο γιά ὀχτῶ ἔως δέκα μέρες.

Δὲ θέλω νά διηγηθῶ ἐδῶ γιὰ τὴν ἀπαιτία τῶν λόγους δὲν μοῦ ἔδωσε αὐτὴ τὴν προκαταβολὴ ὁ Merelli. Δὲν ἦταν δικό του τὸ ἀπέλιμο. Μ' ἔπαισε ὁμως ἀπειροπαία. Δὲν μπορούσα νά τὸ πᾶρω ἀπόφαση νά ἐξεπείρασά τὴν προσημοία τῆς πληρωμῆς ἔστω καί γιά μερικές μέρες.

Ἡ γυναίκα μου, πού ἐβλεπε τὴν ταραχὴ μου, ἔπρεπε τὰ λίγα τὴν κοσμήματα καί, δὲν ἔβρω ἀκριβὰς ἀπὸ ποῦ, ἐμάζεψε τὸ ποσό. Ἡμουν βαθεῖα συγκινημένος ἀπὸ τὸ δειγματοῦ αὐτοῦ τῆς ἀγάπης της καί ὀρκισθῆκα στὸν ἐαυτὸ μου νά τῆς τὰ ἐπιπληρῶσω ὅλα πλουσιοπάροχα. Δόξα τῷ Θεῷ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ συμβολαίου μου, μπόρεσα νά κρατήσω τὸν ὄρο μου.

Τώρα όμως ἐξέσπασαν ἐπάνω μου τὰ τρομερότερα χτυπήματα τῆς μοίρας. Τὸν Ἀπρίλη ἀρρώστησε τὸ ἀνοράκι μου. Κανένας γιατρός δὲν μπόρεσε νά διαγνώσῃ τὴν πάθησή του καί τὸ παιδάκι ἐσθυσσε σιγά σιγά μὲ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του πού ἦταν τρελλὴ σκεδὸν ἀπὸ τὸν πόνο. Λίγες μέρες ἀργότερα ἀρρώστησε καί τὸ κοριτσάκι μου μὰς πῆθανε κι' αὐτὸ τὸ παιδί!.. Ἄλλὰ δὲν ἦταν ἀρκετὰ ἔλ' αὐτά. Τίς πρώτες μέρες τοῦ Ἰουνίου ἐχτύπησε τὴ γυναίκα μου μιά βαρεῖα μνηνιγγίτις καί στίς δεκαεναεὶς Ἰουνίου τοῦ 1840 ἔνα τρίτο φέρετρο βγήκε ἀπὸ τὸ σπῆτι μου.

Ἡμουν μόνος, ὀλομόναχος!.. Μέσα σὲ δύο μῆνες ἔγασα τρεῖς ἀγαπημένες ὑπάρξεις. Ὅλη μου ἡ οἰκογένεια εἶχε σβῶσι!... Καί μέσα σ' αὐτὸ τὸ φοβερὸ μαρτύριο τῆς ψυχῆς μου ἦμουν ὑποχρεωμένος νά γράψω μιά κωμική ὄπερα!...

GIUSEPPE VERDI

Τό «Un giorno di regno» ήτανε μιὰ άποτυχία. Βέβαιο είναι ότι έφταιγε ή μουσική, αλλά κι' άλλο τόσο βέβαιο πώς έφταιγέ τó κακό άνέβασμα. Τοακισμένος από τή δυστυχία, δηλητηριασμένος από τή άποτυχία, έπέστρακα πώς δέν υπάρχει έλπίδα πιά στην τέχνη γιά μένα και άποφάσισα να μ'ήν ξανασυνθέσω ούτε νότα. Έγραψα μάλιστα στο μηχανικό Pasetti (πού τόν είχα χάσει μετά τήν άποτυχία τού «Un giorno di regno», και τόν παρακαλούσα να πετύχη τήν διόλυση τού συμβολαίου μου με τόν Merelli.

Ό Merelli με κάλεσε και με μεταχειρίστηκε σαν καπριτσιόζικο παιδί ... Δέν μπορούσε να πιστέψη πώς μιὰ μοναδική κάπως μικρότερη έπιτυχία θά ήταν δυνατή να με κάνει να σιχαθώ τó θέατρο κλπ. κλπ.

Έγώ όμως έμεινα σταθερός όσωπου μούδωσε πίσω τó συμβόλαιό μου. Στο τέλος μου είπε:

«Άκουσε, Verdi, δέ μπορώ να σε άναγκάσω με τή βία να συνθέτεις. Ή πίστη μου όμως σε σε μένει πάντα ή ίδια. Ποιός ξέρει, μιὰ μέρα ίσως θά ξαναπαίσης τήν πένα ... Ειδοποίησέ με τότε δυό μήνες πριν από τó άνοιγμα τής Stagione. Σου δίνω τó λόγο μου πώς θ' άνεβάσω στην όπερα τó έργο πού θά μου φέρεις».

Τόν εύχαρίστησα, αλλά κι' αυτά τά λόγια του δέν άλλαξαν στο παραμικρό τήν άπόφασή μου. Έμεινα στο Μιλάνο κι' έπιασα ένα δωμάτιο κοντά στην Corsia dei servi. Τό θάρρος μου είχε ναρκωθή και δέ συλλογίζόμουν καθόλου τή μουσική. Ένα βράδυ λοιπόν στο τέλος τής γαλερίας τού Christofori έπεσα πρόσωπο με πρόσωπο με τó Merelli, πού πήγαινε κεινη τήν όρα στο θέατρο. Τó χιόνι έπεφτε σε χοντρές νιφάδες από τόν ουρανό κι' ó Merelli, πού είχε περάσει τó μπράτσο του κάτω από τó δικό μου, με άνάγκασε να τόν συνοδέψω στη Scala. Στο δρόμο έφλυαρούσε γιά διάφορα πράγματα και μου ώμολόγησε σε λίγο πώς βρισκότανε σε δύσκολη θέση εξ αίτίας τής όπερας πού έπρεπε να άνεβάση. Ό Nicolai, πού είχε αναλάβει τήν παραγωγή, δέν ήταν ικανοποιημένος με τó λιμπρέττο.

«Φαντάσου, άναφώνησε ó Merelli, ένα κείμενο τού Solera, έκπληκτικό! ... όπέροχο! ... έντελώς άσυνήθιστο! ... Ένδιαφέρουσες και μεγαλειώδεις δραματικές καταστάσεις, θαυμάσιοι στίχοι! ... Αύτός όμως ó ζαβολόκεφαλος ó γερμανός Maestro δέν έννοεί ν' αλλάξη γνώμη και έπιμένει πώς τó λιμπρέττο δέν άξίζει τίποτα!.. Τάχα πραγματικά χαμένα και δέν ξέρω πού θά μπορούσα να βρω έτσι βιαστικά ένα καινούριο κείμενο!».

«Μου φαίνεται πώς μπορώ να σε βοηθήσω» τόν παρηγόρησα. «Δέν είχες παραγγείλει και γράψαν για μέ τó «Il Proscritto»; Δέν έχω συνθέσει ούτε μιὰ νότα. Τó κείμενο είναι στη διάθεσή σου».

«Μπράβο! ... άληθινά είμαι τυχερός!»

Μιλώντας έφθάσαμε στο θέατρο. Ό Merelli φώναζε τó Bassi πού ήτανε στο ίδιο πρόσωπο μαζί: ποιητής, σκηνοθέτης, κλητήρας, βιβλιοθηκάριος κι' άλλα ακόμη και τόν διάταζε να κυτάξη μήπως βρή στα άρχεια ένα δεύτερο χειρόγραφο τού «De Proscritto». Τó χειρόγραφο βρέθηκε, συγχρόνως όμως ó Merelli έβγαλε ένα άλλο και τó κράτησε μπρός στα μάτια μου.

(Συνεχίζεται)